

Identiteti povijesnoga grada* Sustavski pristup vrednovanju naslijeđene urbane strukture

Ivo Maroević

Filozofski fakultet, Zagreb

Sažetak

Povijesni grad kao vrijednosni sustav baštine spoznat je u našem stoljeću. Kao cjeloviti fenomen kulturne baštine u prirodnom prostoru on nastaje i razvija se kao uvjetovana struktura. Uvjetuju ga prirodni, društveni, kulturni i tehnološki činitelji. U tom smislu razlikujemo njegov idejni, stvarni, povijesni ili razvojni, strukturni, funkcionalni i zbiljski identitet drugačije složenosti nego što je slučaj s predmetom baštine ili povijesnom građevinom.

Strukturu povijesnoga grada čine mreže (prometnice), ljuske (građevine) i stanovništvo. Sva ova tri temeljna elementa sačinjavaju materijal, stvaraju oblik i sudjeluju u određivanju značenja povijesnoga grada. Posebnosti pojedinih od elemenata različito se manifestiraju u vremenu, koje određuje njihove međusobne odnose.

Vrednovanje povijesnoga grada kao složenog sustava neprekinuti je proces i uvijek se odvija u sadašnjem vremenu. Identiteti povijesnoga grada utječu na određivanje simboličkih, strukturalnih i prostornih, kao i dokumentarnih i povijesnih vrijednosti ovog sustava baštine. Sagledavanje povijesnoga grada kao udjela baštine u životu suvremenoga grada temelj je za određivanje njegove vrijednosti.

Ključne riječi: *identiteti, kulturna baština, povijesni grad, urbana struktura, vrednovanje grada*

Povijesni grad kao vrijednosni sustav u okviru kulturne baštine spoznat je tek u našem stoljeću. Kao fenomen kojem valja obratiti punu pozornost javlja se posebice u vremenu poslije Drugog svjetskog rata, kad je nakon razaranja mnogih europskih gradova nastupilo vrijeme obnove. U početku je obnova reducirala dimenzije povijesnih gradova ili pak povijesnih gradskih središta stvarajući nove urbane oblike i sadržaje, a zadržavajući ili obnavljajući tek najpoznatije, najvrednije i simbolički najznačajnije povijesne gradske prostore (Varšava, Staro Miasto; Rotterdam, gradsko središte; Zadar, stara jezgra). Novi urbanitet, slijedeći zasade modernog urbanizma, rastakao je povijesnu gradsku strukturu, a stanovanje i vitalni gradski sadržaji napuštali su povijesne gradske strukture prepuštajući ih propadanju. Pokret novog vrednovanja, zaštite i povratka života u stare gradske jezgre, koji je pokrenut Mletačkom poveljom 1964. god., a teoretski i praktički osmišljen Amsterdamskom deklaracijom 1975. god. (kojom je kulminirala Europska godina zaštite graditeljske baštine), otvorio je procese uvažavanja povijesnih gradskih struktura, razvijanja novog senzibiliteta za urbani kontinuitet i zapravo pokrenuo društvene i stručne mehanizme koji

* Nešto kraći tekst pod istim naslovom održan je kao referat na savjetovanju Hrvatskog društva za sustave »Grad kao složen sustav«, 30-31. 03. 1995. u Zagrebu.

